Інші	Озима пшениця	5,4	1,5	1,3	0,3	1,2	2,1	0,5	0,7	1,1	0,1
Разом	***Озима пшениця***	***6,3***	***1,7***	***1,0***	***0,4***	**1,4**	**1,5**	**0,3**	***0,7***	***1,1***	***0,1***

Список використаної літератури:

1. Кулешов А. В. Фітосанітарний моніторинг і прогноз / А. В. Кулешов, М. О. Білик, С. В.Довгань.: Навчальний посібник. – Харків: Еспада, 2011. – 608 с.

2. Сарапін Г. П. Озимі починають новий сезон / Сарапін Г. П., Тимчук В. М. Агросвіт № 7(28), серпень, 2015 – С. 12–13.

3. Татаринова В. І. Моніторинг фітопатогенного комплексу зернових культур північно-східного лісостепу України / В. І. Татаринова, В. А. Власенко, Т. О. Рожкова, О. Л.Говорун, Н. В. Хілько / Вісник Сумського Національного аграрного університету, серія«Ентомологія і біологія». – вип. 3 (25). – 2013. – С. 29–33.

4. Трибель С. О. Методологія оцінювання стійкості сортів пшениці проти шкідників ізбудниківхвороб / С. О. Трибель, М. В. Гетьман, О. О. Стригун, Г. М. Ковалишина, А.В. Андрющенко. За редакцією С. О. Трибеля. – К.: Колобіг, 2010. – 392 с.

ПОБЕРЕЖНА Людмила, аспірантка спеціальності
201 Агрономія
Науковий керівник**: БАХМАТ Олег Миколайович** професор кафедри екології та загальнобіологічних дисциплін
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам’янець-Подільський

ВПЛИВ МАКРО І МІКРОДОБРИВ НА РІСТ ТА РОЗВИТОК СОРТІВ НУТУ ЗВИЧАЙНОГО

У системі морфогенезу рослин нуту макро і мікродобрива відіграють істотну роль особливо щодо доступності і забезпеченості елементами живлення

у критичні фази росту і розвитку цієї культури. Вивчення темпів росту і розвитку рослин нуту в онтогенезі дає можливість розкрити найбільш важливі залежності процесу формування високої продуктивності цієї культури [1-3].

За своєю природою мікроелементи характеризуються високою специфічністю і незамінністю. Завдяки участі у ферментативних реакціях вони впливають на обмін речовин, прискорення розвитку рослин, підвищення їх стійкості до грибкових і бактеріальних хвороб та несприятливих зовнішніх факторів [5], а також характеризується певною окремою дією [6].

За оптимального забезпечення ґрунтового розчину макро- і мікроелементами, вологою та теплом створюються сприятливі умови для росту і розвитку рослин нуту, що в сукупності впливають на врожайність зерна нуту.

Методика досліджень. Польові дослідження проводили впродовж 2021-2023 рр. на колекційно-дослідних ділянках Кам'янець-Подільського фахового коледжу НДЦ «Поділля» ЗВО «Подільський державний університет» .

Посівна площа загальної ділянки складала 45,0, облікової – 25,2 м^2, при чотириразовому повторенні. Щорічно закладали польовий дослід, з сортами Ярина, Скарб, Пам`ять, спосіб сівби – звичайний рядковий (15 см) [4].

Результати досліджень. Внесення макро і мікродобрив підвищувало енергію проростання насіння нуту та його схожість, а також сприяла активному росту та збереженню рослин упродовж всього періоду вегетації.

Як показали дослідження рослини нуту на початкових етапах органогенезу ростуть досить повільно та у міжфазний період гілкування-бутонізація ріст і розвиток значно посилюється, в результаті чого формується значна вегетативна маса та видовжуються міжвузля.

Аналіз динаміки висоти рослин нуту за фазами росту розвитку та за роками досліджень свідчить, що у фазі повної стиглості насіння дослідних сортів при підживленні мікродобривами їх показники відрізнились не тільки за роками, але й за варіантами.

Спостереження показали, що у середньому за 2021–2022 роки проведення досліджень, динаміка наростання висоти рослин нуту обумовлювалась

сортовими особливостями, передпосівним удобренням і позакореневим підживленням та погодними умовами. Інтенсивне наростання висоти рослин нуту відбувалось при підвищенні середньодобової температури повітря у травні до 14,4-15,8 °С, що на 0,6-2,1 °С більше за багаторічної норми.

Середня висота рослин нуту у фазу бутонізації становила у сорту Ярина - 35,2 см, а у сорту Скарб – 32,3 см на контролі, яка підвищилась на 2,3 см за проведення позакореневого підживлення. У фазі повного цвітіння показники були на рівні відповідно по сортах –56,8 та 54,9 см та повної стиглості зерна – 59,4 та 56,8 см.

Найбільший приріст рослин у висоту спостерігався на варіантах при внесенні макро і мікродобрив. За проведення підживлення бором (В) у фазі повної бутонізації висота рослин нуту сорту Ярина була найвища та становила 68,1 см, тоді як у сорту Пам`ять 65,8 см.

Розрахунки визначення впливу досліджуваних факторів показали, що сорт нуту Ярина за висотою переважав сорт Скарб на 2,8 см та в середньому становив 64,8 см. На контролі висота рослин була найменша яка знаходилась в межах 55,2-56,8 см.

Проведення позакореневого підживлення посівів нуту лише мікро добривом – бор(В) забезпечило нижчі показники висоти рослин сорту Пам`ять 58,4 см, а за внесення N_{30} висота рослин була на 4,8 см більшою, або становила 63,2 см.

Висновки. Позакореневе підживлення посівів бором (В) і молібденом (Мо) у фазі інтенсивного росту рослин та бутонізації 2022 року забезпечили зростання виживаності рослин від 2,7-3,2 до 4,8-5,9 % при збиранні урожаю у фазі повної стиглості зерна сортів нуту.

При використанні мінеральних добрив N_{30} і $N_{20}P_{20}K_{30}$ перед сівбою та позакореневого підживлення бором (В) і молібденом (Мо) у фазі інтенсивного росту (фаза бутонізації) висота рослин підвищилась на 6,8-7,2-8,5 см, або досягала відповідно сортам 66,4-66,4-67,8 см на період дозрівання насіння.

Список використаних джерел:

1. Господаренко Г.М., Прокопчук С.Г. Вплив удобрення та інокуляції на показники якості зерна нуту. Збірник наукових праць Уманського університету садівництва. 2013. Вип. 83. С. 12-19.

2. Каленська С. М., Новицька Н. В., Барзо І. Т. Формування густоти стояння та ступінь виживання рослин в онтогенезі нуту під впливом інокуляції насіння та удобрення. зб. наук. пр. «Sworld». 2014. Т. 34 (1). С. 66-70.

3. Квітко Г.П., Михальчук Д.П. Нут – перспективна культура для виробництва органічної продовольчої продукції в умовах правобережного Лісостепу. *Корми і кормовиробництво*. Вип. 75. 2015. С.75–89.

4. Домінок Б.А. Система польового досліду в агрономії. Київ: Райдуга. 2012. 351 с.

5. Мордванюк М.О. Вивчення впливу інокулянтів та мікродобрив на висоту рослин нуту в умовах правобережного Лісостепу України. Збірник тезII міжнародної науково-практичної конференції. «Кліматичні зміни та сільське господарство». Виклики для аграрної науки та освіти». Київ- Миколаїв-Херсон. 10-12.04. 2019 р. С. 346-348.

6. Мордванюк М.О. Продуктивність нуту залежно від впливу інокулянтів та мікродобрив. Збірник тез II міжнародної науково-практичної конференції. «Кліматичні зміни та сільське господарство». Виклики для аграрної науки та освіти». Київ-Миколаїв-Херсон. 10-12.04. 2019 р. С. 344-346.

ПОПОВИЧ Мар’ян, аспірант 3-го курсу спеціальності

202 Захист і карантин рослин

Науковий керівник: **ДОЛЯ Микола Миколайович**, доктор с.-г. наук, професор, завідувач кафедри ентомології, інтегрованого захисту та карантину рослин

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ